

**HET
RITS
LOZE
NUMMER**

FEAR
OF
FLYING

ERICA JONG

**SENSATIONELE LITERAIRE
KLASSIEKER**

ROMAN

ERICA JONG

Het ritsloze nummer

Uitgegeven door Xander Uitgevers bv
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Fear of Flying*
Oorspronkelijke uitgever: Secker & Warburg, Londen 1974
Vertaling: Else Hoog
Omslagontwerp: Studio Marlies Visser
Omslagbeeld: Jerome Tisne/Photographer's Choice/Getty Images
Zetwerk: Michiel Niesen/ZetProducties

Copyright © 1973 Erica Mann Jong
Copyright © 2014 voor de Nederlandse taal:
Xander Uitgevers bv, Amsterdam

Eerste druk 2014

ISBN 978 94 0160 284 6 / NUR 302

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren.
Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen,
dan kunt u contact opnemen met de uitgever.
Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

- 1 Op weg naar het Congres der dromen
of Het ritsloze nummer 9
- 2 'Vrouwen zijn gek op fascistten' 27
- 3 Klop klop 53
- 4 In de omgeving van het Zwarte Woud 71
- 5 Een verslag van het Congres der dromen
of Wat je verder in bed kunt doen 95
- 6 Paroxismen van hartstocht
of De man onder het bed 123
- 7 Een zenuwkuchje 137
- 8 Vertellingen uit het Wienerwald 157
- 9 De doos van Pandora of Mijn twee moeders 191
- 10 Het huis van Freud 207
- 11 Een nieuwe visie op het existentialisme 227
- 12 De idioot 239
- 13 De dirigent 273
- 14 Arabieren & Ander ongedierte 293
- 15 Reizen met mijn antiheld 317
- 16 Verleid & Verlaten 335
- 17 Droomwerk 357
- 18 Bloedbruiloften of Sic transit 369
- 19 Een negentiende-eeuws besluit 387

Voor Grace Darling Griffin
en voor mijn grootvader Samuel Mirskey
Met dank aan mijn onverschrokken correctoren:
Aaron Asher en Jennifer Josephy. Aan The National
Endowment for the Arts, voor een beurs die goed van
pas kwam. Aan Betty Anne Clark, Anita Gross, Ruth Sullivan,
Mimi Bailin en Linda Bogin.

En met bijzonder veel dank aan de inwonende muze,
die me van meet af aan een eigen kamertje gunde.

Alas! the love of women! it is known
To be a lovely and a fearful thing;
For all of theirs upon that die is thrown,
And if 'tis lost, life hath no more to bring
To them but mockeries of the past alone,
And their revenge is as the tiger's spring,
Deadly, and quick, and crushing; yet, as real
Torture is theirs – what they inflict they feel.
They are right; for man, to man so oft unjust,
Is always so to women; one sole bond
Awaits them – treachery is all their trust;
Taught to conceal, their bursting hearts despond
Over their idol, till some wealthier lust
Buys them in marriage – and what rests beyond?
A thankless husband – next, a faithless lover –
Then dressing, nursing, praying – and all's over.
Some take a lover, some take drams or prayers,
Some mind their household, others dissipation,
Some run away, and but exchange their cares,
Losing the advantage of a virtuous station;
Few changes e'er can better their affairs,
Theirs being an unnatural situation,
From the dull palace to the dirty hovel:
Some play the devil, and then write a novel.

Lord Byron (*Don Juan*)

1

Op weg naar het Congres der dromen of Het ritsloze nummer

Bigamie betekent dat je een man te veel hebt.

Monogamie ook.

Anonymus (een vrouw)

Aan boord van het Pan Am-toestel naar Wenen bevonden zich 117 psychiaters en ik was in analyse geweest bij ten minste zes van hen. En getrouwd met een zevende. God mag weten of het te wijten was aan de onbekwaamheid van dat stelletje zielenknijpers of aan mijn fantastische onanalyseerbaarheid, maar in elk geval was ik nu zo mogelijk nog banger om te vliegen dan toen ik zo'n dertien jaar geleden aan mijn analytische avonturen begon.

Op het moment dat we opstegen omklemde mijn man mijn hand in een therapeutische greep.

'Christus, dat ding lijkt wel van ijs,' zei hij. Hij mag de symptomen zo langzamerhand wel kennen, want hij heeft mijn hand al in zoveel vliegtuigen vastgehouden. Mijn tenen en vingers veranderen in ijspegels, mijn maag maakt een luchtsprong tot boven in mijn ribbenkast, de temperatuur van het puntje van mijn neus daalt tot hetzelfde niveau als die van mijn vingers, mijn tepels gaan overeind staan en brengen de binnenkant van mijn beha (of jurk, want ik heb vandaag geen beha aan) een beleefde groet, en een minuut lang zijn de krijssende motoren en mijn hart één terwijl we voor de zoveelste maal trachten aan te tonen dat de wetten der aerodynamica werkelijk kloppen, hoewel ik in het diepst van mijn hart *zeker* weet dat dit niet het geval is. De duivelse verklaringen die Pan Am in het meertalige *Information to Passengers* van 'airfoil' geeft, mogen ze gerust van me houden, want ik ben er toevallig van overtuigd dat deze kist uitsluitend en alleen in de lucht blijft dankzij mijn intense wilsinspanning (en die van mijn moeder, die voortdurend schijnt te *verwachten* dat haar kinderen bij vliegcrashes om het leven zullen komen). Na elke geslaagde start wens ik mezelf geluk, maar ook weer niet al te enthousiast omdat het tevens tot mijn levensovertuiging behoort te geloven dat het toestel onmiddellijk zal neerstorten zodra je overmoedig wordt en zo stom bent te denken dat alles nu in orde is. Voortdurende waakzaamheid is mijn motto. Gematigd optimisme is hier geboden. Hoewel je mijn stemming beter zou kunnen beschrijven als een van

gematigd pessimisme. Goed, zeg ik tegen mezelf, het *lijkt* nu wel alsof we zijn opgestegen en in de wolken vliegen, maar het gevaar is nog niet geweken. We bevinden ons nu precies in het allergevaarlijkste stukje lucht. Hier, boven Jamaica Bay, terwijl het toestel schuin door de bocht gaat en draait en het lampje boven het bordje *No smoking* uitgaat. Het is heel goed mogelijk dat we *hiér* nou net gierend neerstorten in duizend brandende flarden. Dus blijf ik me hevig concentreren en help de piloot (een geruststellende stem uit de Midwest die de naam Donnelly draagt) dat rotkreng met zijn tweehonderdvijftig passagiers besturen. God zij gedankt voor dat keurige kortgeknipte hoofd en dat Midwestern accent. Als rechtgeaarde New Yorkse zou ik geen enkel vertrouwen kunnen hebben in een piloot met een New Yorks accent.

Zodra het *Seat belt*-bordje uitgaat en de mensen door de cabine rond gaan lopen, kijk ik nerveus om me heen om te zien wie er allemaal aan boord zijn. Daar zit Rose Schwamm-Lipkin, de psychiater met de moederlijke boezem, die ik kortgeleden heb geconsulteerd over de vraag of ik weg moest gaan bij mijn huidige psychiater (die gelukkig nergens te bekennen is). Daar zit dr. Thomas Frommer, de uitermate Teutoonse deskundige op het gebied van *anorexia nervosa*, de eerste psychiater van mijn man. Daar zit dr. Arthur Feet jr., minzaam en mollig, de derde (en laatste) psychiater die mijn vriendin Pia heeft behandeld. En daar zit de kleine dr. Raymond Schrift die op zijn dwingerige manier net een blonde stewardess ('Nanci' geheten) aanroept alsof ze een taxi is. (Het gedenkwaardige jaar toen ik veertien was en mezelf voor straf doodhongerde omdat ik had liggen vingeren op de bank in onze huiskamer ben ik bij dokter Schrift onder behandeling geweest. Hij hield bij hoog en laag vol dat het paard waarvan ik droomde mijn vader was en dat ik weer zou gaan menstrueren zodra ik maar wilde 'aggzeptieren dat ik ein frau was'.) En daar dr. Harvey Smucker, glimlachend en kaal, die ik geconsulteerd heb toen mijn eerste echtgenoot besloot dat hij Jezus Christus was en over het water van de vijver in Central Park wilde lopen. En daar die dandy van een dr. Ernest Klumpner, met zijn maatpak,

de man die door iedereen een 'briljant theoreticus' wordt genoemd en wiens nieuwste boek een psychoanalytische studie over John Knox is. En daar dr. Stanton Rappoport-Rosen met zijn zwarte baard, de man die kortgeleden in analytische kringen van New York berucht is geworden toen hij naar Denver vertrok en daar begon met iets dat 'Cross-country-groepstherapie voor skiërs' heet. En daar zit dr. Arnold Aaronson net te doen alsof hij ingespannen zit te schaken op zijn magnetische schaakbord, met zijn nieuwe vrouw (tot vorig jaar zijn patiente), de zangeres Judy Rose. Ze zitten allebei stiekem om zich heen te kijken om te zien of iedereen wel goed naar ze kijkt, en even ontmoeten mijn ogen die van Judy Rose. In de jaren vijftig is Judy Rose beroemd geworden toen ze een aantal platen maakte met een serie satirische ballades over het pseudo-intellectuele leven in New York. Met een jankerige, opzettelijk onmuzikale stem zong ze het verhaal van een joods meisje dat cursussen volgt aan de New School, de bijbel leest omdat het zulk prachtig proza is, in bed discussieert over Martin Buber en verliefd wordt op haar psychiater. Ze is nu één geworden met de figuur die ze gecreëerd heeft.

Behalve de psychiaters, hun vrouwen, de bemanning, en een paar zielige leken die verreweg in de minderheid waren, waren er ook nog wat psychiaterskinderen aan boord. De jongens waren voornamelijk pubers met knorrige gezichten, in wijde broeken en met haar tot op hun schouders, die hun ouders bekeken met een mate van cynisme en verachting die bijna tastbaar was. Ik herinnerde me hoe ik zelf als tiener met mijn ouders naar het buitenland geweest was en voortdurend probeerde te doen of ik niet bij ze hoorde. Ik deed mijn best om ze kwijt te raken in het Louvre! Ze te ontlopen in de Uffizi! Weg te dromen boven een cola in een Parijs café en net te doen alsof die luidruchtige mensen aan het tafeltje naast het mijne mijn ouders niet waren, hoewel ze dat duidelijk wél waren. (Ik speelde namelijk dat ik een in ballingschap levend lid van de Lost Generation was, terwijl mijn ouders zich op nog geen meter afstand van me bevonden.) En nu zat ik ineens weer midden in mijn eigen verleden, of in een akelige droom, of een

slechte film: *Psychiater en Zoon van Psychiater*. Omgeven door een toestel vol zielenknijpers en mijn eigen puberteit. Hoog in de lucht boven de Atlantische Oceaan opgescheept met 117 psychiaters, onder wie zich velen bevonden die mijn lange, trieste geschiedenis hadden aangehoord en van wie niemand zich daar iets van herinnerde. Een ideaal begin voor de nachtmerrie, waarin deze reis zou veranderen.

We waren op weg naar Wenen en het was een historisch moment. Eeuwen geleden, oorlogen geleden, in 1938, ontvluchtte Freud zijn beroemde spreekkamer aan de Berggasse toen de nazi's zijn familie bedreigden. In de jaren van het Derde Rijk was het noemen van zijn naam in Duitsland verboden en werden psychiaters uitgewezen (als ze geluk hadden) of vergast (als ze dat niet hadden). Maar nu werden de psychiaters weer door Wenen binnengehaald met groot ceremonieel. Er werd zelfs een museum voor Freud opgericht in zijn vroegere spreekkamer. De burgemeester van Wenen zou de psychiaters persoonlijk ontvangen en er zou een receptie worden gegeven in het pseudo-gotische *Rathaus* van Wenen. De verdere verlokkingen omvatten gratis eten, gratis schnapps, boottochtjes over de Donau, excursies naar wijngaarden, zang, dans, grollen en grappen, geleerde verhandelingen en toespraken en een voor de belasting aftrekbare reis naar Europa. En bovenal zou iedereen kunnen zwelgen in die heerlijke Oostenrijkse *gemütlichkeit*. De uitvinders van de *Schmaltz* (en van de crematoria) waren van plan de psychiaters eens goed te laten merken hoe graag ze ze terug wilden hebben.

Welkom thuis! Welkom thuis! Althans diegenen van jullie die Auschwitz, Belsen, de Londense Blitz en de coöptatie van Amerika hebben overleefd. *Wilkommen!* Je moet de Oostenrijkers op zijn minst nageven dat ze een charmant volkje zijn.

Het feit dat het congres in Wenen gehouden zou worden was jarenlang een heet hangijzer geweest en veel psychiaters gingen er eigenlijk tegen hun zin naartoe. Het antisemitisme was maar één onderdeel van het probleem, want de mogelijkheid bestond tevens dat radicale studenten van de Universiteit van Wenen zouden overgaan tot het houden van demonstraties.

De psychoanalyse was niet in de gratie bij de aanhangers van Nieuw Links, omdat ze te ‘individualistisch’ was. ‘De wereldwijde strijd om tot het communisme te geraken’ was er absoluut niet mee gebaat, zeiden ze.

Ik had een opdracht gekregen van een pas opgericht tijdschrift om alle grappen en grollen van het congres van nabij te observeren en er een satirisch artikel over te schrijven. Ik besloot meteen maar met mijn research te beginnen en sprak dr. Smucker aan bij de pantry, waar hij net koffie haalde bij een van de stewardessen. Hij keek me aan met nauwelijks meer dan een zweem van herkenning.

‘Hoe denkt u over de terugkeer van de psychoanalyse naar Wenen?’ vroeg ik op mijn opgeruimdste interviewmevrouwtoon. Dr. Smucker scheen uit het veld geslagen door de schandelijke intimiteit van deze vraag. Hij keek me lang en onderzoekend aan.

‘Ik schrijf een artikel voor het nieuwe blad *Voyeur*,’ zei ik. Ik dacht dat hij op zijn minst om die naam zou moeten glimlachen.

‘Wel,’ zei Smucker onaandoenlijk, ‘hoe denkt u er zelf over?’ En hij waggelde weg naar zijn kleine, geblondeerde blonde vrouw in de blauwe gebreide jurk met een minuscuul groen krokodilletje boven haar (blauwe) rechterborst.

Ik had het kunnen weten. Waarom beantwoorden psychiaters elke vraag met een wedervraag? En waarom zou deze avond anders moeten zijn dan alle andere avonden – ondanks het feit dat we in een 747 zaten en onkoosjer voedsel nuttigden?

‘De joodse wetenschap’ wordt het door antisemieten genoemd. Keer elke willekeurige vraag ondersteboven en maak er een jijbak van. Psychiaters lijken allemaal net Talmoedisten die in hun eerste jaar van het seminarie zijn getrapt. Ik moest denken aan een van de favoriete grappen van mijn opa:

Vraag: ‘Waarom beantwoorden de joden iedere vraag met een wedervraag?’

Antwoord: ‘Waarom zouden de joden iedere vraag *niet* met een wedervraag beantwoorden?’

Maar uiteindelijk was het het volslagen gebrek aan fantasie

van de meeste psychiaters waar ik niet tegen kon. Goed, mijn eerste had me echt een hoop geholpen – dat was de Duitser die in Wenen een lezing zou geven – maar hij was dan ook een uitzonderlijk type: geestig, vol zelfspot, zonder pretenties. Hij had niets van die lompe letterlijkheid waardoor zelfs de briljantste psychiater zo'n hoogdravende indruk maakt. Maar al die anderen bij wie ik onder behandeling was geweest – ze waren allemaal zo verbijsterend schools. Dat paard waarvan je droomt is je vader. Dat fornuis waarvan je droomt is je moeder. Die hoop stront waarvan je droomt is in werkelijkheid je psychiater. Dat noemen we nu *overdracht*. Nietwaar?

Je droomt dat je je been breekt tijdens het skiën. Je hebt in werkelijkheid *ook* net je been gebroken tijdens het skiën en je ligt op de divan met een klomp gips van tien pond aan je been waardoor je in geen weken het huis uit hebt gekund, maar waardoor je tevens een heel andere kijk hebt gekregen op je tenen en de rechten van de gehandicapte mens. Maar dat gebroken been in je droom blijkt te staan voor je 'verminkte geslachtsdeel'. Je hebt altijd al een penis willen hebben en nu voel je je schuldig omdat je *expres* je been hebt gebroken omdat je er zo graag gips om wilde hebben. Nietwaar?

Niet waar!

Goed, laten we dat 'verminkte geslachtsdeel' hier maar even buiten beschouwing laten. Dat is zo'n verschrikkelijk ouwe koe. En vergeet mevrouw uw moeder het fornuis en meneer uw psychiater de berg stront ook maar even. Wat blijft er dan over behalve de stank? Ik heb het nu niet over de eerste jaren dat je in analyse bent en je rotwerkt om je eigen waanzin bloot te leggen in de hoop dat je ook nog eens wat normaal werk zult kunnen verzetten in plaats van je *hele* leven met je neurose bezig te moeten blijven. Ik heb het nu over het moment dat jij en je man in analyse zijn zolang je je kunt herinneren, het moment dat je geen beslissing, hoe onnozel ook, meer kunt nemen zonder dat beide psychiaters overleg plegen op een denkbeeldige wolk boven je hoofd. Je voelt je zo'n beetje als de Trojaanse krijgers uit de Ilias, met dat gedonderjaag van Zeus en Hera boven hun hoofden. Ik heb het over het moment dat

je huwelijk een *ménage à quatre* geworden is. Jij, hij, jouw psychiater, zijn psychiater. Vier in één bed. Duidelijk een film voor boven de achttien.

Wij bevonden ons nu al minstens een jaar in deze situatie. Elk besluit werd overgelaten aan de psychiater, of aan de analyse zelf. Zullen we verhuizen naar een grotere flat? 'Laten we eerst maar even afwachten wat zich ontwikkelt.' (Bennetts eufemisme voor: ik zal het aan de zielenknijper vragen.) Zullen we een kind nemen? 'Laten we eerst maar eens zien hoe het allemaal loopt.' Zullen we lid worden van een andere tennisclub? 'Eerst maar even afwachten wat zich ontwikkelt.' Zullen we gaan scheiden? 'Laten we eerst de *onderbewuste* betekenis van echtscheiding maar eens van alle kanten benaderen.'

Want de kwestie was dat we op dat cruciale punt in het huwelijk waren beland (na vijf jaar zijn de lakens die je bij je huwelijk cadeau hebt gekregen al aardig aan het slijten) waarop je besluiten moet of je nieuwe lakens zult kopen of een kind wil maken en bereid bent voorgoed te leven met elkaars waanzin – of het huwelijk opgeven (de lakens wegdoen) en weer helemaal opnieuw gaan meedoen aan de beddendans.

Het besluit werd natuurlijk nog extra bemoeilijkt door onze analyse – aangezien het uitgangspunt van een analyse (alle bewijzen van het tegendeel ten spijt) nu eenmaal is dat je almaar normaler wordt. Het refrein gaat ongeveer zo:

'O – wat – had – ik – een – zelfvernietigingsdrang – toen – ik – met – je – trouwde – schat – maar – nu – ben – ik – zo'n – stuk – bé-é-é-é-é – ter.'

(Waarmee je bedoelt dat het best wel eens zou kunnen dat je je oog liet vallen op iemand die aardiger, liever, knapper, en slimmer is dan hij en misschien zelfs meer geluk heeft met zijn speculaties.)

Waarop zijn antwoord zou kunnen luiden:

'O – wat – had – ik – de – pest – aan – vrouwen – toen – ik verliefd – werd – op – jou – schat – maar – nu – ben – ik – zo'n – stuk – bé-é-é-é-é – ter.'

(Waarmee hij bedoelt dat het best wel eens zou kunnen dat hij zijn oog liet vallen op iemand die liever, mooier, slimmer is

dan jij, iemand die beter kookt en misschien zelfs stapels poen van haar vader zal erven.)

‘Doe niet zo onnozel, Bennett, ouwe zak van me,’ zei ik – (wanneer ik vermoedde dat hij zulke dingen dacht), ‘je zou waarschijnlijk trouwen met een vrouw met nog meer penisnijd dan ik, iemand die nog castrrender en narcistischer was dan ik.’ (Het eerste wat elke psychiatersvrouw moet weten is op welke zorgvuldig gekozen momenten ze hem zijn eigen jargon naar zijn hoofd moet gooien.)

Maar zelf koesterde ik precies zulke gedachten, en als Bennett dat al wist liet hij er in elk geval niets van merken. Ik had het gevoel dat er iets zeer scheef zat in ons huwelijk. Onze levens liepen parallel als spoorrails. Bennett bracht de dag door in zijn spreekkamer, in het ziekenhuis, bij zijn psychiater en ’s avonds weer in zijn spreekkamer, meestal tot een uur of negen, tien. Ik gaf een paar dagen in de week les en verder schreef ik. Mijn lesrooster was licht, het schrijven was afmatend en als Bennett thuiskwam was ik zover dat ik alleen nog maar weg wilde, eruit breken. Want dan was ik lang genoeg alleen geweest, had ik genoeg lange uren alleen doorgebracht met mijn schrijfmachine en mijn fantasieën. En ik scheen overall mannen te ontmoeten. Het was net of, anders dan voor mijn huwelijk, de wereld tjokvol beschikbare, boeiende mannen zat.

Wat was dat trouwens toch met het huwelijk? Zelfs als je van je man hield brak onvermijdelijk het jaar aan dat neuken met hem net zo oninteressant werd als smeerkaas: voedzaam, je werd er zelfs dik van, maar geen sensatie voor de smaakpapillen, geen bitterzoete bijmaak, geen gevaar. En je snakte naar een overrijpe camembert, een uitheemse, weelderige, romige, dierlijke geitenkaas.

Ik was niet tegen het huwelijk. Ik geloofde er zelfs in. Het was noodzakelijk om in een vijandige wereld ten minste *iemand* te hebben die je beste vriend was, iemand tegenover wie je je te allen tijde loyaal zou gedragen, één mens die altijd loyaal tegenover jou zou zijn. Maar al die andere verlangens dan, die het huwelijk na een tijdje nauwelijks meer bevredigt? De rus-

telosheid, de begeerte, dat kloppen in je buik, dat kloppen in je kut, dat verlangen om dichtgestopt te worden, om genaaid te worden in al je openingen, het hunkeren naar droge champagne en natte zoenen, naar de geur van pioenrozen op een dakterras op een avond in juni, naar het licht aan het uiteinde van de pier in Gatsby... eigenlijk niet eens zozeer naar die dingen zelf – want je wist best dat de zeer rijken een stuk saaier waren dan jij en ik – maar naar wat die dingen bij je oproepen. De sardonische, bitterzoete woorden van een Cole Porter-song, de trieste, sentimentele teksten van Rodger en Hart, al die romantische onzin waarnaar je met de ene kant van je wezen snakte en waar je aan de andere kant vinnig mee spotte.

Opgroeien als meisje in Amerika. Wat een zware belasting! Je bent opgegroeid met je oren vol cosmetica-reclame, liefdesliedjes, Lieve Lita-rubrieken, horoscopen, Hollywood-roddels en morele dilemma's van het niveau van Peyton Place. Wat een litaniën zongen die aanprijzers van het Goede Leven je toe! Wat een merkwaardige catechismussen!

'Maak uw achterste babyzacht.' 'Laat uw blos oprecht zijn.' 'Wees lief voor uw haar.' 'Een mooier lichaam? Wij veranderen het lichaam dat u al hebt.' 'Die glans op je gezicht moet door Hem komen, niet door je vette huid.' 'Schatje, je hebt het gemaakt.' 'Hoe je hoge ogen kunt gooien bij elke man van de dierenriem.' 'De sterren en uw sensualiteit.' 'Iedereen drinkt Cutty Sark.' 'A diamond is forever.' 'Als u zich zorgen maakt over uw intieme hygiëne...' 'Laat slapend uw wimpers groeien.' 'Hoe ik aan mijn ring van zelfvertrouwen kwam.' 'Lady be cool.' 'Chanel no.5, voor elke vrouw.' 'Hoe komt zo'n verlegen meisje zo *Intimate?*' 'Femme – we hebben het naar u genoemd.'

Wat al die advertenties en horoscopen je in bedekte termen te kennen schenen te geven was dat als je maar narcistisch genoeg was, als je maar genoeg aandacht besteedde aan je lijfvluchtjes, je haar, je tieten, je wimpers, je oksels, je kruis, je sterren, je littekens en het merk whisky dat je in bars dronk – dat je dan onvermijdelijk een beeldschone, invloedrijke, potente en rijke man zou ontmoeten die al je verlangens zou vervullen en al je openingen zou vullen, je hart een slag zou doen overslaan (of

laten stilstaan), je ‘misty’ zou maken en met je naar de maan zou vliegen (liefst ook nog op ‘ragfijne vleugels’), waar je dan tot in alle eeuwigheid in een toestand van algehele gelukzaligheid zou leven.

En het gekke was dat zelfs als je intelligent was, zelfs als je je hele puberteit John Donne en Shaw las, zelfs als je geschiedenis, zoölogie of natuurkunde studeerde en van plan was je leven te wijden aan een moeilijke, veeleisende loopbaan – dat je dan *toch* nog vol zat met dezelfde kleffe verlangens waar elk hbs-meisje in zwolg. Het deed er namelijk niet toe of je een IQ van 170 of een IQ van 70 bezat, gehersenspoeld werd je toch. Alleen zag het er aan de buitenkant anders uit. Je *gesprekken* bewogen zich op een iets hoger niveau. Maar in je hart verlangde je er naar te worden vernietigd door de liefde, overrompeld te worden, doorstoken te worden door een gigantische pik waar het zaad uitspoot, in je hart snakte je naar zeepbellen, zijde, satijn, en natuurlijk, geld. Niemand nam de moeite je te vertellen wat het huwelijk eigenlijk precies inhield. Je kreeg niet eens, zoals Europese meisjes, een cynische, realistische levensfilosofie mee. Je verwachtte dat je na je huwelijk *geen* andere mannen meer zou begeren. En je verwachtte van je man dat hij geen andere vrouwen meer zou begeren. En dan kwam die begeerte en dan raakte je totaal in paniek omdat je jezelf haatte. Wat was je een slechte vrouw! Hoe kon je, almaar verliefd worden op vreemde mannen? Hoe durfde je, zo zitten staren naar die bobbels in die broeken? Hoe kon je, op een vergadering niets anders zitten doen dan je voorstellen hoe het zou zijn om met al die kerels te neuken? Hoe durfde je, in een trein volslagen vreemden te zitten verkrachten met je ogen? Hoe kon je dat je man *aandoen*? Had niemand je ooit verteld dat het misschien geen klap met je man te maken had?

En al die andere verlangens die door het huwelijk werden gesmoord? Het verlangen om van tijd tot tijd gewoon weg te gaan, om erachter te komen of je nog steeds alleen kon zijn met je eigen gedachten, erachter te komen of je in leven kon blijven in een hutje op de hei, zonder gek te worden – er kortom achter te komen of je nog steeds een heel mens was, nadat je zoveel

jaar de helft van iets was geweest (zoiets als de achterbenen van zo'n paard in een komisch nummer).

Ik had door vijf jaar huwelijk een hunkering gekregen naar al die dingen: een hunkering naar mannen en naar alleen zijn. Een hunkering naar seks en een hunkering naar een kluzenaarsbestaan. Ik wist dat die hunkeringen tegenstrijdig waren – en dat maakte het allemaal nog erger. Ik wist dat mijn hunkeringen on-Amerikaans waren – en dat maakte het allemaal *nog* erger. In Amerika is het ketterij om op een andere manier te leven dan als de helft van een paar. Eenzaamheid is on-Amerikaans. Van een man nemen ze het misschien nog – speciaal als hij een 'romantische vrijgezel' is die 'met popsterretjes uitgaat' in de korte intermezzi tussen zijn huwelijken. Maar van een vrouw denken ze altijd dat ze alleen is omdat ze in de steek is gelaten, niet omdat ze het zelf wil. En ze wordt ook behandeld als zodanig – als paria. Er bestaat gewoon geen waardige manier waarop een vrouw alleen kan leven. Nou ja, misschien dat ze zich financieel wel redt (hoewel niet half zo goed als een man), maar emotioneel wordt ze geen moment met rust gelaten. Haar vrienden, haar familie, haar collega's laten haar geen moment vergeten dat haar manloosheid, haar kinderloosheid – kortom haar *egoïsme* – een verwijt inhoudt jegens de Amerikaanse manier van leven.

En wat belangrijker is: de vrouw kan (hoewel ze weet dat haar getrouwde vriendinnen ongelukkig zijn) als ze alleen is *zichzelf* niet met rust laten. Ze leeft alsof ze voortdurend aan de rand staat van een grootse vervulling. Alsof ze verwacht dat er een Prins van Sneeuwwitje zal komen om haar weg te halen uit 'dit leven'. Wat voor leven? De eenzaamheid van een leven binnen de grenzen van haar eigen ziel? De zekerheid dat ze zichzelf is in plaats van de helft van iets anders?

Ik reageerde op dit alles niet door een verhouding te beginnen (nog niet) of ervandoor te gaan (nog niet) maar door het opbouwen en uitwerken van een fantasie over het ritsloze nummer. Het ritsloze nummer was niet zomaar een nummer. Het was een platonisch ideaal. Ritsloos omdat ritsluitingen openvlogen als de blaadjes van een ontluikende roos op het

moment dat je lichamen elkaar vonden, omdat je ondergoed in één klap wegwoei als paardenbloemenpluis. Tongen verstrengden zich en werden vloeibaar. Je hele ziel vloeide door je tong naar buiten, de mond van je geliefde in.

Om een echt, eersteklas ritsloos einde-nummer te kunnen maken mocht je de man in kwestie niet goed kennen. Het was mij namelijk opgevallen dat er aan mijn verliefdheden onmiddellijk een eind kwam zodra ik met een man bevriend raakte, met een willig oor naar zijn problemen luisterde, hem hoorde *quatschen* over zijn vrouw, zijn ex-vrouwen, zijn moeder, zijn kinderen. Daarna mocht ik hem misschien nog wel, hield misschien zelfs van hem – maar zonder hartstocht. En ik verlangde nu juist naar hartstocht. Ik was er ook achter gekomen dat over iemand schrijven, zijn tics en eigenaardigheden observeren, zijn persoonlijkheid anatomiseren in getypte woorden, een zekere manier was om een verliefdheid uit de drijven. Als ik dat eenmaal had gedaan was hij veranderd in een op een speld gestoken insect, een in plastic gevat krantenknipsel. Het kon best zijn dat ik nog graag in zijn gezelschap verkeerde, hem zelfs bij vlagen bewonderde, maar hij bezat niet langer het vermogen me in het holst van de nacht bevend wakker te laten schrikken. Ik droomde niet meer van hem. Hij had een gezicht gekregen.

Een andere voorwaarde voor het ritsloze nummer was dus kortstondigheid. En anonimiteit maakte het alleen nog maar lekkerder.

Toen ik in Heidelberg woonde reisde ik viermaal per week op en neer naar Frankfurt om mijn psychiater te bezoeken. Dat betekende telkens een rit van een uur en treinen begonnen een belangrijke plaats in te nemen in mijn fantasieën. Ik ontmoette in de trein voortdurend beeldschone mannen, mannen die nauwelijks een woord Engels spraken, mannen wier clichés en banaliteiten voor me verborgen bleven dankzij mijn onbekendheid met het Frans, of het Italiaans of zelfs het Duits. Ik vind het afschuwelijk om het te moeten toegeven, maar er zijn toch nog wel een *paar* beeldschone Duitsers.

Eén scenario van het ritsloze nummer is wellicht door een Italiaanse film geïnspireerd die ik jaren geleden heb gezien. Ik

heb het in de loop der tijd steeds verder verfraaid om in mijn behoeften te voorzien. Al die tijd dat ik tussen Heidelberg en Frankfurt, Frankfurt en Heidelberg op en neer pendelde, vonden er doorlopende voorstellingen van plaats.

Een vuile Europese treincoupé (tweede klasse). De banken zijn van kunstleer en hard. Er is een schuifdeur naar de gang. Olijfbomen suizen langs het raam. Aan de ene kant zitten twee Siciliaanse boerenvrouwen met een kind tussen hen in. Zo te zien zijn het moeder en grootmoeder en kleinkind. De vrouwen zijn om het hardst bezig het kleine meisje eten in haar mond te prop-pen. Aan de overkant zit (bij het raam) een mooie jonge weduwe met een zware zwarte sluier en een strakke zwarte jurk die haar voluptueuze figuur doet uitkomen. Ze zweet hevig en haar ogen zijn gezwollen. De middelste plaats is leeg. Op de plaats aan het gangpad zit een gigantisch dikke vrouw met een snor. Doordat ze zulke enorme dijen heeft bezet ze tevens bijna de helft van de lege middelste plaats. Ze zit een beeldroman te lezen waarin de personages gefotografeerde poppen zijn, terwijl de dialoog in kleine wolkjes boven hun hoofden staat.

Dit groepje van vijf deint zo een tijdje voort, de weduwe en de dikke vrouw in stilte, terwijl de moeder en de grootmoeder het tegen het kind en elkaar over eten hebben. En dan komt de trein gierend tot stilstand in een stad die (misschien) de naam CORLEONE draagt. Een lange, loom uitziende soldaat, ongescho-ren maar met een prachtige bos haar, een kin met een gleuf en lichtelijk duivelse, trage ogen, treedt de coupé binnen, kijkt onbeschaamd om zich heen, ziet de lege halve plaats tussen de dikke vrouw en de weduwe en gaat, onder het uiten van vele flirterige verontschuldigungen, zitten. Hij is bezweet en verformfaaid maar in de grond een verrukkelijk smakelijke bonk vlees, slechts lich-telijk ranzig door de hitte. Gierend verlaat de trein het station.

Dan zijn we ons uitsluitend nog bewust van het bonken van de trein en het ritmisch wrijven van de dijen van de soldaat langs die van de weduwe. Natuurlijk wrijft hij tegelijkertijd langs de dijen van de dikke mevrouw – en zij doet haar best een eindje opzij

te gaan – wat overbodig is omdat hij zich van haar dijen in het geheel niet bewust is. Hij zit te kijken hoe het grote gouden kruis tussen de borsten van de weduwe heen en weer zwaait in haar diepe décolleté. Bonk. Stilte. Bonk. Het slaat eerst tegen haar ene vochtige borst en dan tegen de andere. Halverwege schijnt het te aarzelen alsof het verlamd wordt door twee elkaar afstotende magneten. De put en de slinger. Hij wordt erdoor gehypnotiseerd. Zij staart uit het raam en bekijkt de olijfbomen stuk voor stuk alsof ze nog nooit olijfbomen gezien heeft. Hij krabbelt overeind, maakt een soort buiginkje voor de dames en doet met moeite het raam open. Als hij weer gaat zitten schampt zijn arm per ongeluk langs de buik van de weduwe. Zij schijnt het niet te merken. Hij legt zijn linkerhand op de bank tussen zijn dij en de hare en begint elastische vingers om en onder het zachte vlees van haar dij te winden. Zij blijft de olijfbomen stuk voor stuk bekijken, alsof ze God is en ze zojuist geschapen heeft en zich nu zit af te vragen hoe ze ze zal noemen.

Inmiddels bergt de gigantisch dikke dame haar beeldroman op in een fluorescerend groen plastic boodschappennet boordevol stinkkaas en overrijpe bananen. En de grootmoeder zit eindjes salami in vettig krantenpapier te wikkelen. De moeder trekt het kleine meisje haar vest aan en veegt haar gezicht schoon met een zakdoek, liefdevol bevochtigd met moederlijk speeksel. De trein komt gierend tot stilstand in een stad die (misschien) de naam PRIZZI draagt en de dikke mevrouw, de moeder, de grootmoeder en het kleine meisje verlaten de coupé. Dan begint de trein weer te rijden. Het gouden kruis begint weer te bonken, stilte, bonken tussen de natte borsten van de weduwe, de vingers krullen zich weer onder de dijen van de weduwe, de weduwe blijft staren naar de olijfbomen. Dan glippen de vingers tussen haar dijen en doen haar dijen uiteen en glijden naar boven, naar de vlezige plek tussen haar dikke zwarte kousen en haar jarretels, en ze glijden onder die jarretels door verder, naar de vochtige, naakte plek tussen haar benen.

De trein rijdt nu een galleria of tunnel binnen en in het halfdonker wordt de symboliek voltooid.

Je ziet de laars van de soldaat in de lucht en de donkere muren van de tunnel, er is het hypnotische deinen van de trein en de lange hoge fluittoon wanneer hij er eindelijk weer uitkomt.

Zonder een woord te zeggen stapt ze uit in een stad die misschien wel de naam BIVONA draagt. Ze steekt voorzichtig stappend met haar smalle zwarte schoenen en haar dikke zwarte kousen de spoorbaan over. Hij staart haar na alsof hij Adam is en zich afvraagt welke naam hij haar zal geven. Dan springt hij op en stormt de trein uit, achter haar aan. Op hetzelfde moment glijdt over de andere rails een lange goederentrein langs die haar aan zijn blik onttrekt en hem de weg verspert. Vijfentwintig goederenwagons later is ze voor altijd verdwenen.

Eén scenario van het ritsloze nummer.

Het heet dus niet ritsloos omdat Europese mannen knopen aan hun gulp hebben in plaats van een ritssluiting en ook niet omdat de deelnemers zo verschrikkelijk aantrekkelijk zijn, maar omdat het voorval het snelle, het gecompriëerde heeft van een droom en geheel van berouw en schuldgevoelens gespeend schijnt – omdat er niet wordt gepraat over wijlen haar echtgenoot of over zijn verloofde; omdat er niet gerationaliseerd wordt; omdat er *überhaupt* geen woord wordt gezegd. Het ritsloze nummer is volslagen puur. Er kleven geen bijbedoelingen aan. Er komt geen machtsstrijd aan te pas. De man ‘neemt’ niet en de vrouw ‘geeft’ niet. Geen van beiden probeert een echtgenoot te bedriegen of een vrouw te vernederen. Niemand probeert iets te bewijzen of iets van iemand gedaan te krijgen. Het ritsloze nummer is het puurste dat er bestaat. En zeldzamer dan de eenhoorn. En ik heb het nog nooit meege maakt. Telkens als ik er vlakbij scheen te zijn ontdekte ik dat het een paard was met een hoorn van papier-maché of twee clowns in één eenhoornskostuum. Met Alessandro, mijn Florentijnse vriend, heb ik het nog het dichtst benaderd. Maar hij bleek uiteindelijk één clown in eenhoornskostuum te zijn.

Bezie dit wandtapijt, mijn leven.